

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Герасимчука Василя Григоровича
«Стратегія залучення інвестицій на розвиток сільських територій»
представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 051 Економіка

Актуальність теми дослідження. Ключовими аспектами розвитку сільських територій є економічна стабільність, ефективне використання ресурсів, забезпечення продовольчої безпеки та соціальний захист населення.

Довгий час Україна вважалась сільською країною, а сільське господарство однією із найважливіших галузей української економіки. До початку військових дій частка сільського населення України становила 30%, а українське сільське господарство демонструвало одні з найвищих темпів зростання серед інших галузей економіки, досягаючи 5-6% щорічного приросту та забезпечуючи близько 10% ВВП і 42% експортних надходжень країни. Однак, на фоні досить динамічного нарощування ВВП сільського господарства та завоювання іноземних ринків його продукцією, зовсім інша ситуація складалась в сільських територіях де спостерігалось природне скорочення кількості населення, погіршення якості сільської освіти, медицини, соціальних послуг, забруднення територій. Концентрація сільськогосподарського виробництва у великих і дуже великих виробниках та тотальне домінування зернового господарства в структурі виробництва призвели до різкого скорочення кількості робочих місць у традиційному для сільських територій агросекторі. Посилили та поглибили ці процеси і воєнні дії.

Для економічного відновлення сільських територій критично важливим є залучення інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх. Інвестиції можуть бути спрямовані на впровадження сучасних агротехнологій, підтримку та розвиток переробної галузі і малого бізнесу, а також покращення соціально-економічних умов життя у сільській місцевості.

Дисертаційна робота Герасимчука В.Г. виконана відповідно до тематики наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідних тем: «Фінансовий механізм в системі економічних векторів розвитку України» (номер державної реєстрації 0119U103339, 2019-2023 рр.). В межах цієї теми автором через вивчення наявного нормативно-правового забезпечення здійснено оцінку стану сільських територій, досліджено тенденції в аграрному секторі економіки, визначено інвестиційний потенціал сільських територій на рівні громад та запропонована стратегія залучення інвестицій на їх розвиток.

Дисертаційна робота Герасимчука Василя Григоровича викладена на 195 сторінках комп'ютерного набору. Складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Містить 28 таблиць,

33 рисунки і 20 додатків. Список використаних джерел включає 264 найменування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації їх достовірність, академічна доброчесність та повнота висвітлення. Ознайомлення з дисертацією Герасимчука В.Г. дає підставу стверджувати, що її наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та аргументованими, базуються на великому обсязі дослідженого матеріалу, що був опрацьований за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Зміст дисертаційної роботи відповідає його темі. Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо залучення інвестицій на розвиток сільських територій України.

У дисертаційній роботі досліджено та обґрунтовано категоріальну сутність поняття «інвестиції». Визначено особливості, функції, чинники, показники ефективності розвитку сільських територій та роль інвестицій в такому розвитку. Проведено оцінку сучасних тенденцій розвитку аграрного бізнесу та його вплив на розвиток сільських територій. Проаналізовано ефективність джерел фінансового забезпечення місцевих бюджетів громад, в тому числі й через залучення інвестицій. На основі виконаних досліджень, запропоновано стратегічні напрямки та фінансові інструменти розвитку сільських територій.

Дисертаційна робота характеризується цілісністю проведених досліджень та зроблених на їх основі наукових положень та висновків. Також вона демонструє здатність автора дисертації до самостійної організації досліджень та узагальнень їх результатів.

Отриманню позитивних результатів дослідження сприяла вдала побудова дисертаційної роботи, що свідчить про логічний підхід до вирішення завдань розробки концептуального алгоритму сценарного підходу до моделювання впливу банківського кредитування на розвиток підприємств аграрного сектору економіки.

У першому розділі автором розкрито сутність поняття «інвестиції» (с.27-35), досліджено особливості розвитку сільських територій на принципах інклюзивності та багатофункціональності (с. 55-57), та методичні підходи визначення ефективності залучення інвестицій у розвиток сільських територій(с. 73-82).

У другому розділі досліджено тенденції в аграрному секторі та їх вплив на розвиток сільських територій(с. 110-121), проведено оцінку інвестиційного потенціалу сільських територій (с. 121-136) в тому числі й за рахунок власних джерел наповнення дохідної частини місцевого бюджету (138-143) та аналіз ефективності залучення інвестицій (с. 153-173).

Третій розділ присвячено формуванню стратегічних напрямків розвитку сільських територій (с. 192-197), методології залучення інвестицій на розвиток сільських територій (с.197-221), та удосконаленню політики мобілізації

інвестицій (с. 226-249).

Грунтовність та достовірність одержаних наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується значним переліком використаних джерел, обсягом проаналізованих теоретичних та емпіричних даних, використанням методологічного інструментарію досліджень, широким спектром публікацій за темою дисертаційної роботи, обговоренням отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності. При використанні формулювань, тверджень, розробок автор дисертації належним чином оформив посилання на відповідні джерела інформації. Результати наукової діяльності, використані методики досліджень та літературні джерела є достовірними.

Наукова новизна отриманих результатів. Новизна наукових результатів полягає у виконанні автором комплексних теоретичних і практичних досліджень, які дозволили вирішити залучення інвестицій для розвитку сільських територій.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають повноту та суть дисертаційного дослідження, є наступні:

- автором уточнено та вдосконалено економічний зміст поняття «інвестиція» через розкриття його багатовимірної природи як цілеспрямованого вкладення ресурсів у підприємницьку та іншу діяльність з метою створення доданої вартості та досягнення соціального, економічного й екологічного ефекту;

- удосконалено модель залучення інвестицій у розвиток сільських територій, яка ґрунтується на диверсифікації сільської економіки, використанні механізмів державно-приватного партнерства та належному фінансовому забезпеченні, що сприяє забезпеченню сталого розвитку сільських територій;

- проведено ґрунтовне дослідження особливостей сільських територій, що дало змогу сформулювати теоретичну модель їх розвитку на засадах інклюзивності та багатофункціональності, яка враховує пріоритетні інтереси основних учасників — громад, інвесторів і держави. Обґрунтовано, що ефективність розвитку сільських територій зумовлюється рівнем використання їх економічного потенціалу; активністю та ініціативністю громад до впровадження інновацій, а також впливом зовнішніх і внутрішніх чинників;

- розроблено підхід до оцінки інвестиційного потенціалу сільських територій на основі застосування системи показників ефективності залучення інвестицій та індикаторів пріоритетності інтересів учасників інвестиційного процесу (громад, інвесторів, держави). Запропоновано комплексний і системний підхід, що дозволяє враховувати багатовимірний характер розвитку територій та забезпечує обґрунтованість управлінських рішень щодо їх інвестиційного забезпечення;

- визначено стратегічні напрями розвитку сільських територій з

урахуванням актуальних викликів сучасності, що дало змогу вдосконалити підходи до державної політики мобілізації інвестицій та впровадження результативних фінансових інструментів. Запропоновані стратегічні орієнтири спрямовані на забезпечення економічного зростання та сприяння відродженню сільської економіки як ключового елемента сталого розвитку національної економіки.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані в процесі дослідження наукові результати прийняті до впровадження ТОВ «ПК «Зоря Поділля» Гайсинського району Вінницької області – в частині покращення інфраструктури сільських територій через співпрацю громад та підприємств (довідка № 184/2 від 12.12.2023 р.); ФГ «Ірина-О.Т» Хмільницького району Вінницької області – щодо розвитку сільських територій через реалізацію інвестиційних проектів (довідка № 27-6/09 від 18.12.2023 р.); Бершадською міською радою щодо фінансування регіональних та місцевих програм розвитку за рахунок коштів місцевих бюджетів та грантів для бізнесу (довідка № 01-23/2448 від 19.11.2024 р.); Вінницьким відділенням Укрдержфонду підтримки фермерських господарств (довідка № 53-02/52 від 31.10.2024 р.); Вінницьким національним аграрним університетом (довідка № 01.1-60-537 від 22.05.2023 р.).

Повнота висвітлених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Дисертаційна робота В.Г. Герасимчука є результатом власного наукового пошуку. Наукові ідеї, рекомендації і висновки, здобуті автором особисто. Публікації В.Г. Герасимчука в повній мірі розкривають основні результати дослідження, викладені у дисертації. Із опублікованих у співавторстві наукових розробок, використано ті положення, що виникли в результаті власних авторських розробок.

За результатами дослідження опубліковано 16 наукових праць, з них 1 стаття в науковому періодичному виданні, що цитується наукометричною базою Scopus, 5 статей в наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових працях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 8 тез доповідей за матеріалами конференцій.

Відповідність дисертації спеціальності і вимогам, що висуваються до дисертацій, які подані на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Василя Григоровича Герасимчука, виконана на тему «Стратегія залучення інвестицій на розвиток сільських територій», за змістом, метою, завданням, висновками та науковою новизною відповідає спеціальності 051 Економіка. Дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12 січня 2017 року та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Результати перевірки дисертаційної роботи Герасимчука Василя Григоровича на

наявність академічного плагіату свідчить про коректність посилань на першоджерела для табличних та ілюстративних матеріалів, а також цитування наукових праць у тексті роботи; навмисних спотворень не виявлено. Отже, можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Зауваження та дискусійні положення дисертації. Позитивно оцінюючи сукупність авторських наукових розробок і пропозицій, необхідно вказати на окремі дискусійні питання, наявні в дисертації, зокрема:

1. У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретичні підходи до трактування понять «інвестиції» (с. 26-34) та «сільські території» (с. 48-55), проте не проаналізовано зміст поняття розвиток, яке є однією з ключових складових теми дослідження. Недостатня увага до теоретико-методологічного осмислення категорії «розвиток» обмежує повноту наукової бази дослідження та звужує аналітичне поле при формуванні стратегії залучення інвестицій.

2. У науковій новизні (с. 21) виділено, що дослідження стримуючих чинників розвитку сільських територій дістало подальшого розвитку, однак не конкретизовано, які саме наукові підходи або проведені дослідження стали підґрунтям для цього розвитку, що, в свою чергу, ускладнює оцінку ступеня внеску здобувача в наявний науковий дискурс.

3. Здобувач зазначає (с. 22), що в дослідженні дістало подальшого розвитку визначення стратегічних напрямків розвитку сільських територій в контексті сучасних викликів, удосконалення політики мобілізації інвестицій та використання фінансових інструментів, що сприятиме кінцевій меті – відродження сільської економіки та економічного зростання загалом. Однак, на нашу думку, варто було конкретизувати наукові підходи чи концепції стратегічного розвитку сільських територій, що дістали подальшого розвитку, а також виокремити авторський внесок щодо їх удосконалення.

4. Здобувачем в дисертації акцентується значна увага на політиці державної підтримки подальшого розвитку сільських територій (с.165, с.182-183, с.199-200, с.203), зокрема через «доступ до фінансування, поліпшення інвестиційного клімату та підвищення довіри іноземних інвесторів». Разом з тим, мало згадується нинішній стан економіки країни і яким чином це впливе на подальші ініціативи в даному напрямку, враховуючи відбудову країни в повоєнний період.

5. Погоджуємось із думкою дисертанта, що «соціально-економічному розвитку сільських територій сприяє забезпечення фінансової спроможності сільських територіальних громад», даному питанню присвячено п. 2.2 (с. 128-142). Також підкреслюється, що «стимулом внутрішньої інтеграції сільських територіальних громад до зростання їх фінансової спроможності має бути співробітництво із суб'єктами бізнесу» (с. 157). Разом з тим, в дисертації мало приділено уваги цьому питанню, що значно би покращило її зміст в контексті розкриття практичного досвіду такої співпраці для громад із низьким рівнем фінансової спроможності.

Надані зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер та не применшують загальний високий рівень і позитивну оцінку дисертаційної роботи Герасимчука В.Г.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Герасимчука Василя Григоровича «Стратегія залучення інвестицій на розвиток сільських територій», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеною самостійною науково-дослідною працею, виконаною на актуальну тему, а виконані дослідження мають певне теоретичне і практичне значення.

Незважаючи на зазначені зауваження та дискусійні положення вважаю, що за актуальністю, науковою новизною, обсягом, змістом і рівнем виконання досліджень дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Герасимчук Василь Григорович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
ректор Уманського національного
університету

Олена НЕПОЧАТЕНКО

Підпис <i>Олена Непочатенко</i>
ЗАСВІДЧУЮ
Завідувач канцелярії Уманського національного університету
<i>Мартин Вікторія Сергеевна</i>
27.05.2025 р.

